

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΉ ΕΝΌΤΗΤΑ 1 - Εισαγωγή στη βιώσιμη ανάπτυξη

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι αποκλειστικά εκείνες του συγγραφέα(-ων) και δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα αυτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Agence Erasmus+ France / Education Formation. Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η αρμόδια αρχή χορήγησης μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές.

Αριθμός έργου: 2022-1-FR01-KA220-VET-000086582

ΕΝΟΤΗΤΑ 1.1. - ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Βιώσιμη ανάπτυξη είναι "η ανάπτυξη που ικανοποιεί τις ανάγκες της παρούσας γενιάς χωρίς να θέτει σε κίνδυνο τις ανάγκες των μελλοντικών γενεών".

(Έκθεση Brundtland, WCED 1987: 43)

1.1.1. Εισαγωγή στην έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης

Στη δεκαετία του 1980, κάποιοι διακήρυτταν ότι η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης δεν ήταν παρά μια ατάκα που τελικά θα ξεθωριάσει, όπως έκαναν πριν από αυτήν κάποιες άλλες, νεοεμφανιζόμενες έννοιες (Desta Mebratu, 1998). Σε αντίθεση με αυτή την πεποίθηση, η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης έγινε και συνεχίζει να είναι βασικό στοιχείο σημαντικών εθνικών και διεθνών πολιτικών.

Σήμερα, η έννοια συνδέεται με μια μεγάλη ποικιλία ορισμών και ερμηνειών, οι οποίες συνδέονται με τους 3 πυλώνες της βιώσιμης ανάπτυξης - τον κοινωνικό, τον οικονομικό και τον περιβαλλοντικό πυλώνα, τα 5 "P"¹ – άνθρωποι (people), πλανήτης (planet), ευημερία (prosperity), ειρήνη (peace), συνεργασία (partnership) ή τις ακόλουθες δύο έννοιες ή θεωρίες:

(1) "η έννοια των ανθρώπινων αναγκών" ή "η ικανότητα της ανθρώπινης κοινότητας να ζει και να ικανοποιεί τις ανάγκες της, χωρίς να διακυβεύεται η ικανότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιούν τις δικές τους ανάγκες" και,

(2) "η θεωρία της διαχείρισης των φυσικών πόρων" ή "η ικανότητα της ανθρώπινης κοινότητας να υπάρχει και να αναπτύσσεται χωρίς να εξαντλεί τους φυσικούς πόρους".

Ιστορικά, η έννοια προέκυψε ως αποτέλεσμα μιας παγκόσμιας ανησυχίας που εξέφραζαν επί δεκαετίες διακεκριμένοι εκπρόσωποι των περιβαλλοντικών, οικονομικών και κοινωνικών κινημάτων. Είχε τις ρίζες της στις αρχές της ισότητας, της δικαιοσύνης και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς και στη Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Ανθρώπινο Περιβάλλον που πραγματοποιήθηκε στη Στοκχόλμη (1972). Ο όρος ορίστηκε για πρώτη φορά στην Έκθεση για το κοινό μας μέλλον ή επίσης γνωστή ως Έκθεση Brundtland² που δημοσιεύθηκε το 1987 από την

¹ Περισσότερες πληροφορίες στο: <https://sdgs.punjab.gov.pk/the-five-ps>.

² Η έκθεση Brundtland ονομάστηκε έτσι σε αναγνώριση της Δρ Gro Harlem Brundtland, πρώην πρωθυπουργού της Νορβηγίας και προέδρου της Παγκόσμιας Επιτροπής για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη, η οποία ήταν η πρώτη γυναίκα πρωθυπουργός της Νορβηγίας και η οποία "πρωτοστάτησε στην έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης και διαμόρφωσε την πρώτη ατζέντα της".

Παγκόσμια Επιτροπή για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη (WCED) του ΟΗΕ και αναγνωρίστηκε επίσης σε διεθνές επίπεδο στη Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη (UNCED), γνωστή επίσης ως Σύνοδος Κορυφής που πραγματοποιήθηκε το 1992 στο Ρίο ντε Τζανέιρο.

1.1.2. Οι προ της χιλιετίας αναπτυξιακοί στόχοι

Η ιστορία της βιώσιμης ανάπτυξης άρχισε να διαμορφώνεται δεκαετίες πριν από την αναγνώρισή της στη Σύνοδο Κορυφής του ΟΗΕ στο Ρίο ντε Τζανέιρο (1992). Το 1949, η Επιστημονική Διάσκεψη για τη διατήρηση και τη χρήση των πόρων, που πραγματοποιήθηκε στη Νέα Υόρκη, ασχολήθηκε για πρώτη φορά με την εξάντληση των φυσικών πόρων (Anita Grozdanov, 2018). Παρόλο που το ενδιαφέρον επικεντρώθηκε κυρίως στον τρόπο διαχείρισης των πόρων για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη και όχι από την άποψη της διατήρησης του περιβάλλοντος (Peter Jackson, 2007), αυτό αποτέλεσε ένα σημείο εκκίνησης για τη διαδικασία που συνέχισε να αναπτύσσεται.

Το 1968, οι ανησυχίες σχετικά με τη ρύπανση, τη διατήρηση και τη χρήση του περιβάλλοντος έτυχαν σοβαρής προσοχής από το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο του ΟΗΕ (Peter Jackson, 2007). Με βάση την ημερήσια διάταξη και τα συμπεράσματα του Συμβουλίου³, το 1972 οργανώθηκε η πρώτη Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Ανθρώπινο Περιβάλλον. Η διάσκεψη είχε ως αποτέλεσμα την υιοθέτηση της Διακήρυξης της Στοκχόλμης και του Σχεδίου Δράσης για το Ανθρώπινο Περιβάλλον, συμπεριλαμβανομένων πολλών ψηφισμάτων που καθόρισαν βασικές αρχές για τη διατήρηση του ανθρώπινου περιβάλλοντος (United Nations), και έθεσε για πρώτη φορά το ζήτημα της κλιματικής αλλαγής (Peter Jackson, 2007).

Αργότερα, στη Διάσκεψη του Ρίο ντε Τζανέιρο για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη (η Σύνοδος Κορυφής του 1992), υιοθετήθηκαν η Διακήρυξη του Ρίο και η Ατζέντα 21, οι οποίες αντανάκλασαν μια παγκόσμια συναίνεση για τη βιώσιμη ανάπτυξη και την περιβαλλοντική συνεργασία. Και το 1997, στη Σύμβαση-Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή που πραγματοποιήθηκε στο Κιότο, υιοθετήθηκε το πρωτόκολλο του Κιότο που δεσμεύει τους υπογράφοντες να περιορίσουν και να μειώσουν τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου σύμφωνα με τους συμφωνημένους επιμέρους στόχους⁴.

³ Dag Hammarskjold Library, Index to proceedings of the Economic and Social Council, United Nations, Νέα Υόρκη, 1968

⁴ Η Γαλλία, η Πορτογαλία, η Ιταλία και η Ελλάδα υπέγραψαν το πρωτόκολλο του Κιότο το 1998. Και οι τέσσερις χώρες επικύρωσαν το πρωτόκολλο ταυτόχρονα το 2002. Η Κύπρος, από την άλλη πλευρά,

1.1.3. Από τους αναπτυξιακούς στόχους της χιλιετίας στους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης

Το έτος 2000, η ιστορική Διακήρυξη της Χιλιετίας υπογράφηκε στη μεγαλύτερη τότε συνάντηση ηγετών (189 χωρών) - τη Σύνοδο Κορυφής της Χιλιετίας των Ηνωμένων Εθνών. Η Διακήρυξη περιλάμβανε τη δέσμευση για την επίτευξη 8 στόχων της χιλιετίας, οι οποίοι κυμαίνονταν από τη μείωση κατά το ήμισυ της ακραίας φτώχειας και της πείνας έως το 2015 έως την προώθηση της ισότητας των φύλων, τη μείωση της παιδικής θνησιμότητας, τη βελτίωση της υγείας των μητέρων κ.λπ.

Πίνακας: Αναπτυξιακοί Στόχοι της Χιλιετίας

Στόχος 1	Εξάλειψη της ακραίας φτώχειας και της πείνας	Το 1990, σχεδόν το ήμισυ του πληθυσμού στις αναπτυσσόμενες χώρες ζούσε σε συνθήκες ακραίας φτώχειας ή με λιγότερο από 1,25 δολάρια την ημέρα. Μέχρι το 2015, ο αριθμός των ανθρώπων που ζούσαν σε συνθήκες ακραίας φτώχειας ήταν 14%.
Στόχος 2	Επίτευξη καθολικής πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης	Το 2000, 100 εκατομμύρια παιδιά σε παγκόσμιο επίπεδο δεν είχαν πρόσβαση σε στοιχειώδη εκπαίδευση. Μέχρι το 2015, ο αριθμός των παιδιών που δεν φοιτούσαν στο δημοτικό σχολείο ήταν 45 εκατομμύρια.
Στόχος 3	Προώθηση της ισότητας των φύλων και ενδυνάμωση των γυναικών	Μέχρι το 2015, ο αριθμός των γυναικών εκπροσώπων στο Κοινοβούλιο αυξήθηκε κατά 7,90% σε σύγκριση με το 1995.
Στόχος 4	Μείωση της παιδικής θνησιμότητας	Μέχρι το 2015, το ποσοστό παιδικής θνησιμότητας (κάτω των 5 ετών) μειώθηκε στο μισό. Από 12,7 εκατομμύρια καταγεγραμμένα περιστατικά το 1990 σε 6 εκατομμύρια το 1995.
Στόχος 5	Βελτίωση της μητρικής υγείας	Από το 1990 έως το 2015, το ποσοστό μητρικής θνησιμότητας μειώθηκε κατά 45%.
Στόχος 6	Καταπολέμηση του HIV/AIDS, της ελονοσίας και άλλων ασθενειών	Μεταξύ 2000 και 2013, το HIV μειώθηκε κατά 40% περίπου.
Στόχος 7	Εξασφάλιση περιβαλλοντικής βιωσιμότητας	Από το 1990, 1,9 δισεκατομμύρια άνθρωποι έχουν πρόσβαση σε πόσιμο νερό.
Στόχος 8	Ανάπτυξη μιας παγκόσμιας εταιρικής σχέσης για την ανάπτυξη	Η επίσημη αναπτυξιακή βοήθεια από τις ανεπτυγμένες χώρες αυξήθηκε κατά 66% μεταξύ 2000-2014, ή από 81 δισεκατομμύρια σε 135,2 δισεκατομμύρια δολάρια.

Πηγή: *Ηνωμένα Έθνη*

υπέγραψε το πρωτόκολλο του Κιότο το 1999 και επικύρωσε τη συνθήκη το 2015, ενώ η Βόρεια Μακεδονία υπέγραψε το πρωτόκολλο το 2004 και η διαδικασία επικύρωσης έληξε το 2019.

Το 2012, στη Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για τη βιώσιμη ανάπτυξη (Rio+20), τα κράτη μέλη αποφάσισαν να δρομολογήσουν μια διαδικασία για την ανάπτυξη μιας σειράς στόχων βιώσιμης ανάπτυξης (ΣΒΑ), οι οποίοι θα βασίζονται στους αναπτυξιακούς στόχους της χιλιετίας και θα ανταποκρίνονται στην αναπτυξιακή ατζέντα για την περίοδο μετά το 2015.

Με στόχο τη δημιουργία μιας νέας, ανθρωποκεντρικής αναπτυξιακής ατζέντας, διεξήχθη διαδικτυακή και offline παγκόσμια διαβούλευση. Στη διαδικασία συμμετείχαν ενεργά πολίτες, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, επιστήμονες, ακαδημαϊκοί και εκπρόσωποι του ιδιωτικού τομέα από όλο τον κόσμο.

Το 2014, η Ανοικτή Ομάδα Εργασίας (ΑΟΕ) του ΟΗΕ πρότεινε ένα έγγραφο 17 στόχων, το οποίο έθεσε τις βάσεις για τη νέα παγκόσμια αναπτυξιακή ατζέντα 2015-2030. Οι νέοι ΣΒΑ στο πλαίσιο της Ατζέντας για τη βιώσιμη ανάπτυξη 2030 εγκρίθηκαν στην 70ή Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών.

Πίνακας: Στόχος Βιώσιμης Ανάπτυξης, όπως προτάθηκε από την OWG

Στόχος 1	Να τερματιστεί η φτώχεια σε όλες τις μορφές της
Στόχος 2	Τερματισμός της πείνας, επίτευξη επισιτιστικής ασφάλειας και καλύτερης διατροφής και προώθηση της βιώσιμης γεωργίας
Στόχος 3	Εξασφάλιση μιας υγιούς ζωής και προώθηση της ευημερίας για όλους σε όλες τις ηλικίες
Στόχος 4	Εξασφάλιση ποιοτικής εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς και ισότιμης εκπαίδευσης και προώθηση ευκαιριών δια βίου μάθησης για όλους.
Στόχος 5	Επίτευξη της ισότητας των φύλων και ενδυνάμωση όλων των γυναικών και των κοριτσιών
Στόχος 6	Εξασφάλιση της διαθεσιμότητας και της βιώσιμης διαχείρισης του νερού και της αποχέτευσης για όλους
Στόχος 7	Εξασφάλιση πρόσβασης σε προσιτή, αξιόπιστη, βιώσιμη και σύγχρονη ενέργεια για όλους.
Στόχος 8	Προώθηση της διαρκούς, χωρίς αποκλεισμούς και βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης, της πλήρους και παραγωγικής απασχόλησης και της αξιοπρεπούς εργασίας για όλους.
Στόχος 9	Δημιουργία ανθεκτικών υποδομών, προώθηση της χωρίς αποκλεισμούς και βιώσιμης εκβιομηχάνισης και προώθηση της καινοτομίας
Στόχος 10	Μείωση των ανισοτήτων εντός και μεταξύ των χωρών
Στόχος 11	Να καταστούν οι πόλεις και οι οικισμοί χωρίς αποκλεισμούς, ασφαλείς, ανθεκτικοί και βιώσιμοι.

Στόχος 12	Εξασφάλιση βιώσιμων προτύπων κατανάλωσης και παραγωγής
Στόχος 13	Ανάληψη επείγουσας δράσης για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και των επιπτώσεών της
Στόχος 14	Διατήρηση και βιώσιμη χρήση των ωκεανών, των θαλασσών και των θαλάσσιων πόρων για βιώσιμη ανάπτυξη.
Στόχος 15	Προστασία, αποκατάσταση και προώθηση της βιώσιμης χρήσης των χερσαίων οικοσυστημάτων, βιώσιμη διαχείριση των δασών, καταπολέμηση της ερημοποίησης, ανάσχεση και αντιστροφή της υποβάθμισης της γης και ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας.
Στόχος 16	Προώθηση ειρηνικών και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνιών για τη βιώσιμη ανάπτυξη, παροχή πρόσβασης στη δικαιοσύνη για όλους και οικοδόμηση αποτελεσματικών, υπεύθυνων και χωρίς αποκλεισμούς θεσμών σε όλα τα επίπεδα.
Στόχος 17	Ενίσχυση των μέσων εφαρμογής και αναζωογόνηση της παγκόσμιας εταιρικής σχέσης για τη βιώσιμη ανάπτυξη

Πηγή: *Ηνωμένα Έθνη*

Οι Αναπτυξιακοί Στόχοι της Χιλιετίας (ΑΣΧ) που συμφωνήθηκαν το 2000 επικεντρώθηκαν σε μεγάλο βαθμό στην επίτευξη συγκεκριμένων κοινωνικών αποτελεσμάτων στις αναπτυσσόμενες χώρες, όπως η εξάλειψη της φτώχειας και της πείνας, η υγεία, η εκπαίδευση κ.λπ. Από την άλλη πλευρά, οι 17 Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ), που εγκρίθηκαν στο πλαίσιο της Ατζέντας 2030, έθεσαν ένα ευρύ φάσμα περιβαλλοντικών, κοινωνικών και οικονομικών στόχων τόσο για τις ανεπτυγμένες όσο και για τις αναπτυσσόμενες χώρες (K. Morita, M. Okitasari & H. Masuda 2020). Έτσι, οι προσπάθειες των εθνικών, περιφερειακών και τοπικών φορέων για τους ΣΒΑ είναι ουσιαστικές, ακόμη και για τις ανεπτυγμένες χώρες.

ΕΝΟΤΗΤΑ 1.2. - Καλή διακυβέρνηση για τους ΣΒΑ

1.2.1. Εισαγωγή στην καλή διακυβέρνηση για τους ΣΒΑ

Η καλή διακυβέρνηση για τη βιώσιμη ανάπτυξη θεωρείται ζωτικής σημασίας για την αναπτυξιακή ατζέντα μετά το 2015, καθώς παρέχει το απαραίτητο πλαίσιο και τις αρχές για τη διασφάλιση αποτελεσματικής, διαφανούς και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης (UNDP, 2015). Η έννοια της καλής διακυβέρνησης περιλαμβάνει ένα σύνολο πρακτικών που συμβάλλουν στην καλύτερη λήψη αποφάσεων, τη λογοδοσία, το κράτος δικαίου και τη συμμετοχή. Από την άποψη αυτή, ο ίδιος ο όρος ορίζεται ως ένα ιδεώδες προς το οποίο πρέπει να εργαστούν όλοι οι εθνικοί, περιφερειακοί και τοπικοί φορείς για να διασφαλιστεί η βιώσιμη ανάπτυξη (UNESCAP).

1.2.2. Στόχοι της καλής διακυβέρνησης για τους ΣΒΑ

Ο στόχος της καλής διακυβέρνησης στη βιώσιμη ανάπτυξη είναι να "βοηθήσει τις κοινωνίες να αναπτύξουν μια αποτελεσματική κυβέρνηση στο πλαίσιο ενός δημοκρατικού συστήματος, καθώς και να εφαρμόσουν τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης μέσω παγκόσμιας εταιρικής σχέσης" (OHE 2020). Για να εξασφαλιστεί αυτό, οι αναπτυσσόμενες και οι αναπτυγμένες χώρες καλούνται:

- Να δημιουργήσουν μια δομή ενός συστήματος διακυβέρνησης για τους ΣΒΑ (Okitasari et al. 2019),
- Να καθορίσουν με σαφήνεια τους ρόλους και τις αρμοδιότητες όλων των φορέων που συμμετέχουν στη διακυβέρνηση των ΣΒΑ,
- Να καθορίσουν με σαφήνεια τους στόχους και τις επιδιώξεις τους στις τρεις πτυχές: προστασία του περιβάλλοντος, κοινωνική και οικονομική ευημερία και δικαιοσύνη και κοινωνική ισότητα,
- Να οικοδομήσουν εταιρικές σχέσεις με πολλούς εμπλεκόμενους φορείς για τους ΣΒΑ σε εθνικό και τοπικό επίπεδο,
- Να οικοδομήσουν αποτελεσματικούς, υπεύθυνους και χωρίς αποκλεισμούς θεσμούς για τους ΣΒΑ,
- Εμπλοκή των τοπικών κυβερνήσεων στην εθνική διαδικασία διαβούλευσης για τους ΣΒΑ και στην επίσημη δομή του εθνικού συστήματος διακυβέρνησης (Lisa-Maria Glass, Jens Newig. 2019).

1.2.3. Αρχές χρηστής διακυβέρνησης

Ανάλογα με τις διάφορες απόψεις και γνώμες, η καλή διακυβέρνηση χαρακτηρίζεται από διαφορετικά χαρακτηριστικά ή στοιχεία. Ένα παράδειγμα είναι ότι, η καλή διακυβέρνηση για τους ΣΒΑ είναι: συμμετοχική, προσανατολισμένη στη συναίνεση, υπεύθυνη, διαφανής, ανταποκρινόμενη, αποτελεσματική και αποδοτική, δίκαιη, χωρίς αποκλεισμούς και ακολουθεί το κράτος δικαίου. Ένα άλλο παράδειγμα είναι ότι, η καλή διακυβέρνηση για τη βιώσιμη ανάπτυξη είναι: συμμετοχική, βασίζεται στη συνοχή των πολιτικών, είναι ανταντακλαστική και προσαρμόσιμη και βασίζεται σε δημοκρατικούς θεσμούς. Παρ' όλα αυτά, είναι σημαντικό η καθιερωμένη διακυβέρνηση:

- εγγυάται ότι η διαφθορά ελαχιστοποιείται,
- λαμβάνει υπόψη τις απόψεις των μειονοτήτων,
- ακούει τις φωνές των πιο ευάλωτων μελών της κοινωνίας, και
- ανταποκρίνεται στις σημερινές και μελλοντικές ανάγκες της κοινωνίας (UNESCAP).

- **Συμμετοχή και συμμετοχικότητα**

Ο βασικός στόχος της συμμετοχικότητας και της συμμετοχής στη συζήτηση και στη λήψη αποφάσεων για τους ΣΒΑ είναι ότι οι αναπτυξιακές στρατηγικές και πολιτικές θα καλύπτουν τις

ανάγκες όλων των τμημάτων της κοινωνίας και ότι θα βασίζονται σε συναίνεση και στην αίσθηση της κοινής κατανόησης και ευθύνης όλων των φορέων. Από την άποψη αυτή, η καλή διακυβέρνηση για τους ΣΒΑ ενθαρρύνει την ενεργό συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων (ιδιωτικών και δημόσιων), συμπεριλαμβανομένων των περιθωριοποιημένων και ευάλωτων ομάδων (leaving no one behind).

- **Πολιτική συνοχή και κράτος δικαίου**

Η συνοχή πολιτικής εξηγείται ως η συνοχή και ο συντονισμός των πολιτικών σε διάφορους τομείς και επίπεδα διακυβέρνησης. Εξασφαλίζεται όταν οι πολιτικές αλληλοσυμπληρώνονται αντί να αντιφάσκουν μεταξύ τους και "δημιουργούν συνέργειες για την επίτευξη των καθορισμένων στόχων" (OECD, 2001: σ. 90).

Από την άλλη πλευρά, η καλή διακυβέρνηση βασίζεται στο θεμέλιο του κράτους δικαίου, το οποίο διασφαλίζει ότι οι νόμοι είναι δίκαιοι, ισότιμοι και εφαρμόζονται με συνέπεια. Αυτό συνεπάγεται επίσης ότι όλα τα άτομα, τα θεσμικά όργανα και οι οντότητες, λογοδοτούν στο νόμο και ότι διασφαλίζεται η δικαιοσύνη, και η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένου ενός σταθερού νομικού περιβάλλοντος. Μαζί, η συνοχή της πολιτικής και το κράτος δικαίου συμβάλλουν στην οικοδόμηση ενός συστήματος που είναι δίκαιο, διαφανές και ευθυγραμμισμένο με τις κοινωνικές αξίες και στόχους.

- **Αναστοχασμός και προσαρμογή**

Η διακυβέρνηση για τη βιώσιμη ανάπτυξη απαιτεί "κρίσιμη αυτογνωσία" και ικανότητα των κυβερνήσεων και των θεσμικών οργάνων να προσαρμόζονται αποτελεσματικά και να ανταποκρίνονται στις δυναμικές και πολύπλοκες προκλήσεις της βιωσιμότητας (Meadowcroft, 2011: σ. 540). Με την προώθηση της αναστοχαστικότητας και της προσαρμογής, οι κυβερνήσεις και τα θεσμικά όργανα μπορούν να ενισχύσουν την ικανότητά τους να περιηγηθούν στις πολυπλοκότητες της βιώσιμης ανάπτυξης και να λάβουν τεκμηριωμένες, προσαρμοσμένες στο πλαίσιο αποφάσεις που συμβάλλουν στην επίτευξη των ΣΒΑ.

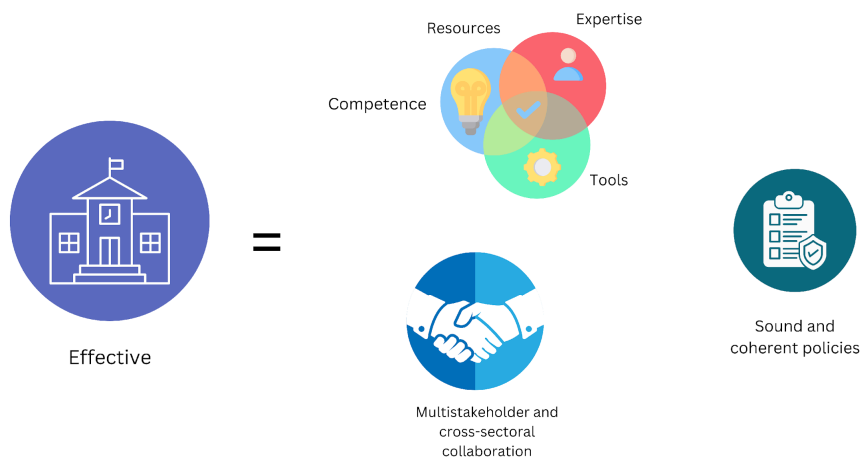
- **Δημοκρατικοί θεσμοί**

Η έννοια των δημοκρατικών θεσμών, όπως ορίζεται από την Παγκόσμια Τράπεζα, περιλαμβάνει "τη λογοδοσία, τη διαφάνεια, το κράτος δικαίου και την αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα της κυβέρνησης" και ως τέτοια θεωρούνται καθοριστικά για την ανάπτυξη μιας χώρας (Lisa-Maria Glass, Jens Newig. 2019). Εμπειρικές μελέτες έχουν δείξει ότι η δημοκρατία και οι πολιτικές ελευθερίες οδηγούν σε καλύτερα οικονομικά και κοινωνικά αναπτυξιακά αποτελέσματα, αυξάνουν την ισότητα και το εισόδημα των ανθρώπων, καθώς και ότι οι χώρες με μεγαλύτερες ατομικές και

πολιτικές ελευθερίες παρουσιάζουν υψηλότερα επίπεδα ποιότητας του περιβάλλοντος (Lisa-Maria Glass, Jens Newig, 2019).

- **Αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα**

Η καλή διακυβέρνηση δίνει επίσης έμφαση στην αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα των δημόσιων θεσμών. Αυτό περιλαμβάνει τη βελτιστοποίηση της χρήσης των πόρων και την έγκαιρη και οικονομικά αποδοτική παροχή υπηρεσιών.

Φωτογραφία: Αποτελεσματικότητα των θεσμών για τους ΣΒΑ

1.2.4. Παράγοντες της (καλής) διακυβέρνησης

Οι κυβερνήσεις και οι τοπικές κυβερνήσεις είναι ένας από τους επίσημους φορείς της διακυβέρνησης. Σύμφωνα με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για την Ασία και τον Ειρηνικό (UNESCAP), άλλοι φορείς, οι οποίοι με τον ένα ή τον άλλο τρόπο επηρεάζουν τη διαδικασία λήψης αποφάσεων, συμπεριλαμβανομένης της διαδικασίας εφαρμογής, ανάλογα με το επίπεδο διακυβέρνησης μπορεί να είναι:

- **Στις αγροτικές περιοχές:** ιδιοκτήτες με επιρροή, ενώσεις αγροτών, συνεταιρισμοί, ΜΚΟ, ερευνητικά ινστιτούτα, θρησκευτικοί ηγέτες, χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, πολιτικά κόμματα κ.λπ.
- **Στις αστικές περιοχές:** η αστική ελίτ που διαμορφώνει την πόλη, οι φορείς λήψης αποφάσεων της εθνικής/περιφερειακής κυβέρνησης, οι διορισμένοι τοπικοί φορείς λήψης

αποφάσεων, οι επίσημοι φορείς λήψης επιχειρηματικών αποφάσεων, οι εκλεγμένοι αξιωματούχοι, τα μέσα ενημέρωσης, τα συνδικάτα, οι ΜΚΟ, η αστική μεσαία τάξη, οι φτωχοί των πόλεων, οι πάροχοι εκπαίδευσης κ.λπ.

- **Σε εθνικό επίπεδο:** όλοι οι προαναφερθέντες φορείς, συμπεριλαμβανομένων των μέσων ενημέρωσης, των εκπροσώπων ομάδων συμφερόντων, των διεθνών δωρητών, των πολυεθνικών εταιρειών κ.λπ.

1.2.5. Προκλήσεις για καλή διακυβέρνηση και αποτελεσματικούς θεσμούς

Η επίτευξη καλής διακυβέρνησης και αποτελεσματικών θεσμών για τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) δεν είναι χωρίς προκλήσεις. Διάφορα εμπόδια μπορεί να παρεμποδίσουν την πρόοδο σε αυτούς τους τομείς, και μερικές από αυτές τις βασικές προκλήσεις είναι:

- Έλλειψη κυβερνητικής ηγεσίας και ιδιοκτησίας των μεταρρυθμιστικών πρωτοβουλιών,
- Πολύπλοκες πολιτικοοικονομικές προκλήσεις,
- Εφαρμογή τεχνοκρατικών "one-size-fits-all προσεγγίσεων",
- Κακή αλληλουχία και συχνές αλλαγές στις στρατηγικές διαχείρισης,
- Διαφθορά,
- Έλλειψη πολιτικής βούλησης,
- Αδύναμο κράτος δικαίου,
- Έλλειψη θεσμικής ικανότητας και συντονισμού,
- Οικονομικοί περιορισμοί
- Τεχνολογικά κενά κ.λπ.

Η αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων απαιτεί συντονισμένες προσπάθειες από τις κυβερνήσεις, τους διεθνείς οργανισμούς, την κοινωνία των πολιτών και τον ιδιωτικό τομέα. Περιλαμβάνει την καλλιέργεια μιας κουλτούρας λογοδοσίας, διαφάνειας και συνεργασίας, την ενίσχυση της ικανότητας, του ελέγχου και της παρακολούθησης των θεσμικών οργάνων, την επένδυση στην καινοτομία, την προώθηση της ορθής χάραξης πολιτικής και της συνοχής των

πολιτικών, την προώθηση πολιτικών χωρίς αποκλεισμούς και την αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτιών θεμάτων όπως η διαφθορά και η ανισότητα.

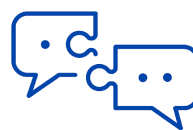
Collaborate on implementation of policies coherently

Remain agile and responsive to changes and challenges

Give priority to human rights, equality and non-discrimination

Base reform process on inclusive dialogue with all relevant local actors

Engage all relevant stakeholders in the decision-making process

Build trust - prevent corruption by all means

Work towards transparency - build open data platform

Establish effective and inclusive budget process such as Participatory Budgeting

Φωτογραφία: Βασικά βήματα για τη χρηστή διακυβέρνηση για τους ΣΒΑ

ΕΝΟΤΗΤΑ 1.3. - ΤΟΠΙΚΉ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΉ ΤΩΝ SDGS

1.3.1. Εισαγωγή στην προσαρμογή των SDGs σε τοπικό επίπεδο

Τον Σεπτέμβριο του 2019, ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών απηύθυνε έκκληση για μια δεκαετία δράσης για την εκπλήρωση των δεσμεύσεων που περιγράφονται στους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) και στην Ατζέντα 2030 (SEI, 2021). Από πολλές απόψεις, η επίτευξη των ΣΒΑ συνδέεται άμεσα με την ικανότητα των τοπικών και περιφερειακών διοικητικών οργάνων να διευκολύνουν την πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες που βελτιώνουν την ποιότητα ζωής (SEI, 2021). Αυτή η ικανότητα, με τη σειρά της, αντανακλά την ετοιμότητά τους να αναλάβουν με σοβαρότητα την επιδίωξη των ΣΒΑ.

Δεδομένου ότι κάθε ΣΒΑ χαρακτηρίζεται από συγκεκριμένους στόχους που συνδέονται άμεσα με τις αρμοδιότητες των τοπικών και περιφερειακών κυβερνήσεων, ιδίως όσον αφορά την παροχή δημόσιων υπηρεσιών στους τοπικούς κατοίκους, η **Τοπικοποίηση των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ)** θεωρείται ως μια ολοκληρωμένη διαδικασία που περιλαμβάνει διαδικασίες καθορισμού, προσαρμογής, εφαρμογής και παρακολούθησης της εφαρμογής των παγκόσμιων, εθνικών και υποεθνικών ΣΒΑ. Η διαδικασία της τοπικοποίησης βασίζεται στο υποεθνικό (τοπικό και περιφερειακό) πλαίσιο και αναφέρεται στο "πώς οι 17 ΣΒΑ μπορούν να αποτελέσουν ένα πλαίσιο για την τοπική αναπτυξιακή πολιτική", καθώς και στο "πώς οι τοπικές και περιφερειακές κυβερνήσεις μπορούν να υποστηρίξουν την επίτευξη των ΣΒΑ μέσω μιας δράσης από κάτω προς τα πάνω" (SEI, 2021).

Σε αυτό το πλαίσιο, ο εντοπισμός των ΣΒΑ αναγνωρίζει τα διαφορετικά πλαίσια, τις προκλήσεις και τις ευκαιρίες που είναι εγγενείς στις διάφορες περιοχές, πόλεις και κοινότητες. Η αναγνώριση αυτή είναι απαραίτητη για να διασφαλιστεί ότι οι ΣΒΑ παραμένουν συναφείς, εφικτοί και αποτελεσματικοί σε επίπεδο βάσης.

<p>1 NO POVERTY</p> 	<p>Local governments are in the ideal position to identify people living in poverty on the ground, and to target resources and services to help them escape it.</p>	<p>4 QUALITY EDUCATION</p> 	<p>Local governments can integrate technical & vocational training programmes into local economic development strategies, making sure training is valuable to labour market opportunities into account</p>
<p>2 ZERO HUNGER</p> 	<p>LRGs' management of natural resources in rural areas, particularly land and water, underpins food security for the surrounding territory</p>	<p>5 GENDER EQUALITY</p> 	<p>Local governments can act as a model for gender equality and the empowerment of women through non-discriminatory service provision to citizens and fair employment practices.</p>
<p>3 GOOD HEALTH AND WELL-BEING</p> 	<p>Local governments can contribute to the reduction of deaths caused by water and soil pollution through effective natural resource management and environmental protection</p>	<p>6 CLEAN WATER AND SANITATION</p> 	<p>Local governments have a role to play in improving water quality through environmental protection measures and sustainable solid waste management</p>

Source: UCLG, 2015

<p>7 AFFORDABLE AND CLEAN ENERGY</p> 	<p>Local governments can contribute to energy efficiency directly by investing in energy efficient buildings and green energy sources in public institutions</p>	<p>10 REDUCED INEQUALITIES</p> 	<p>Local governments have a particular role to play in political inclusion at local level</p>
<p>8 DECENT WORK AND ECONOMIC GROWTH</p> 	<p>Local governments can generate growth and employment from the bottom up through local economic development strategies</p>	<p>11 SUSTAINABLE CITIES AND COMMUNITIES</p> 	<p>City governments must develop strategic urban plans to prevent their growth and work with slum-dwellers to improve conditions and provide basic services where slums already exist.</p>
<p>9 INDUSTRY, INNOVATION AND INFRASTRUCTURE</p> 	<p>Local governments can include the promotion of small-scale industry and start-ups in their local economic development strategies, taking into account local resources, needs and markets.</p>	<p>12 RESPONSIBLE CONSUMPTION AND PRODUCTION</p> 	<p>Local and regional governments can support short supply chains, thereby reducing transport and carbon emissions, through land management, infrastructure, urban planning, education and training, and public markets</p>

Source: UCLG, 2015

 <p>13 CLIMATE ACTION</p>	<p>Local and regional governments, especially in cities, are often on the frontline of dealing with the effects of climate change.</p>	 <p>16 PEACE, JUSTICE AND STRONG INSTITUTIONS</p>	<p>This goal calls on local governments to become more effective and accountable to the citizens</p>
 <p>14 LIFE BELOW WATER</p>	<p>Coastal cities must develop and implement planning and building regulations to prevent construction in unsuitable areas of the coast.</p>	 <p>17 PARTNERSHIPS FOR THE GOALS</p>	<p>Local governments are in the ideal position to encourage and facilitate partnerships between public bodies, the private sector and civil society in the communities</p>
 <p>15 LIFE ON LAND</p>	<p>Local governments' role as service providers coupled with their ability to incentivize behavioral change in our communities, puts us in a unique position to protect natural resources and habitats.</p>		

Source: UCLG, 2015

1.3.2. Βήματα προς την κατεύθυνση της τοπικοποίησης των ΣΒΑ

Βήμα 1: Δημιουργία ευαισθητοποίησης και εμπλοκή των κοινοτήτων

Οι τοπικές κυβερνήσεις πρέπει να συμπεριλάβουν όλους τους τοπικούς φορείς - πολίτες, άτυπες κοινοτικές ομάδες, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, εκπαιδευτικά ιδρύματα, τοπικές επιχειρήσεις και άλλους - για να συγκεντρωθούν σε μια συζήτηση στρογγυλής τραπέζης αφιερωμένη στην ανασκόπηση των υφιστάμενων στρατηγικών και σχεδίων για την επίτευξη των ΣΒΑ και τον προσδιορισμό των προτεραιοτήτων, των αναγκών βημάτων, εργαλείων και προσεγγίσεων. Αυτό θα επιτρέψει μια ανοιχτή και επικοινωνιακή συζήτηση σχετικά με τα οραματιζόμενα τοπικά σχέδια και μπορεί να υποστηρίξει την περαιτέρω κατανόηση των ΣΒΑ και της Ατζέντας 2030. Για να συμβεί αυτό, οι τοπικές κυβερνήσεις θα πρέπει:

- να οργανώνουν εκστρατείες ευαισθητοποίησης και συζητήσεις στρογγυλής τραπέζης σε τοπικό επίπεδο
- να επικοινωνούν τους στόχους, τις δράσεις και τα επιτεύγματα μέσω διαφόρων καναλιών επικοινωνίας
- να εμπλέκουν πρεσβευτές των ΣΒΑ για την προώθηση των τοπικών προσπαθειών προς την Ατζέντα 2030
- να εμπλέκουν εμπειρογνώμονες και παρόχους εκπαίδευσης για να αυξήσουν την κατανόηση των ΣΒΑ και της Ατζέντας 2030
- να οργανώνουν ενδιαφέρουσες και σχετικές με τους ΣΒΑ δραστηριότητες
- να ζητούν απόψεις και γνώμες σχετικά με βασικές πτυχές για να ενθαρρύνουν το αίσθημα ανάληψης ευθύνης.

Βήμα 2: Εντοπισμός και ευθυγράμμιση των ΣΒΑ

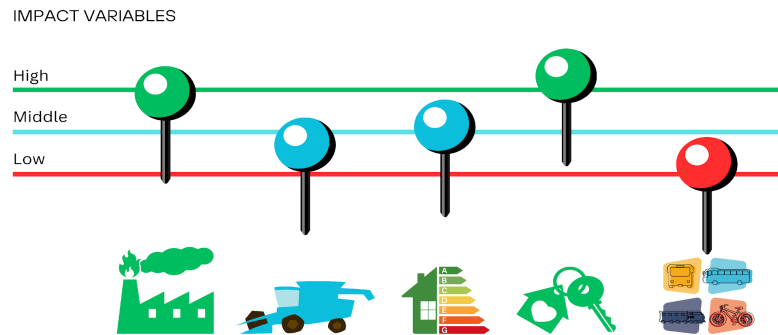
Η τοπικοποίηση των ΣΒΑ απαιτεί την προσαρμογή των παγκόσμιων στόχων στις συγκεκριμένες ανάγκες, προτεραιότητες και ικανότητες των τοπικών κοινοτήτων. Αυτό προϋποθέτει **την εξέταση του πολιτιστικού, κοινωνικού, οικονομικού και περιβαλλοντικού πλαισίου κάθε τόπου (επικράτειας), συμπεριλαμβανομένης της κατανόησης της σημασίας των ΣΒΑ σε σχέση με την τοπική αναπτυξιακή ατζέντα.** Για να συμβεί αυτό, οι δήμοι θα πρέπει:

- να εκπαιδεύσουν και να αναπτύξουν ικανότητες γύρω από τους ΣΒΑ (δημοτικοί υπάλληλοι και τοπικές κοινότητες)
- να ανοίξουν τους δημοτικούς προϋπολογισμούς προς συζήτηση και συμβολή για τους βασικούς φορείς
- να κατηγοριοποιήσουν και να ευθυγραμμίσουν τα δημοτικά έργα με τους ΣΒΑ και τους στόχους τους
- Να δίνουν προτεραιότητα στα έργα με βάση προκαθορισμένο σύνολο κριτηρίων και προτεραιοτήτων βιωσιμότητας

Βήμα 3: Εδαφοποίηση και χαρτογράφηση

Μετά τα δύο αρχικά βήματα, η διαδικασία τοπικοποίησης γίνεται πιο συγκεκριμένη. Σε αυτή τη φάση, **οι δήμοι θα πρέπει να παρουσιάσουν οπτικά όλα τα δημοτικά έργα που συζητήθηκαν με τους συμμετέχοντες, χαρτογραφώντας τα.** Αυτή η διαδικασία χαρτογράφησης λαμβάνει υπόψη τις προτεραιότητες που έχουν ταξινομηθεί με βάση συγκεκριμένα κριτήρια που καθορίστηκαν στις προηγούμενες φάσεις. Για να γίνει αυτό, οι δημοτικές υπηρεσίες πρέπει να τοποθετήσουν γεωγραφικά τα έργα στην τοπική περιοχή. Το αποτέλεσμα θα είναι ένας χάρτης που θα δείχνει τις δημόσιες επενδύσεις και μια συνολική εικόνα του τρόπου με τον οποίο τα έργα αυτά θα επηρεάσουν τη ζωή των πολιτών. Για να συμβεί αυτό, οι δήμοι πρέπει:

- Παροχή αεροφωτογραφιών και χαρτών
- Παροχή αστικών σχεδίων και έργων
- Χρήση παραδοσιακών και ψηφιακών εργαλείων χαρτογράφησης

Φωτογραφία: Εδαφοποίηση

Βήμα 4: Εφαρμογή και παρακολούθηση

Το τελευταίο βήμα της τοπικοποίησης των ΣΒΑ είναι η δημιουργία ενός αποτελεσματικού συστήματος παρακολούθησης για την παρακολούθηση της υλοποίησης των προβλεπόμενων τοπικών αναπτυξιακών έργων. Για να επιτευχθεί αυτό, οι δήμοι πρέπει να παρακολουθούν την κατάσταση κάθε έργου, είτε τα έργα βρίσκονται σε φάση σχεδιασμού είτε σε διαφορετικό στάδιο υλοποίησης. Στην περίπτωση αυτή, ο χάρτης θα πρέπει να περιλαμβάνει τέσσερα στάδια υλοποίησης των έργων: 0% πρόταση (όταν τα έργα βρίσκονται σε φάση σχεδιασμού), 25% έγκριση (όταν τα έργα έχουν εγκριθεί), 50-75% σε εξέλιξη και 100% διαγωνισμός. Για να συμβεί αυτό, οι δήμοι θα πρέπει:

- Να αναπτύξουν ένα σύνολο τοπικών δεικτών, ειδικά για την περιοχή τους.
- Να χρησιμοποιούν τους δείκτες των ΣΒΑ για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση της προόδου του έργου
- Να συλλέγουν δεδομένα και να παρακολουθούν την πρόοδο σε υποεθνικό (τοπικό και περιφερειακό) επίπεδο
- Να διασφαλίσουν ότι η εθνική παρακολούθηση και υποβολή εκθέσεων καλύπτει τις πληροφορίες που συλλέγονται από τις τοπικές και περιφερειακές κυβερνήσεις
- Να διασφαλίζουν ότι οι τοπικές και περιφερειακές κυβερνήσεις συμπεριλαμβάνονται στην αναθεώρηση των εθνικών σχεδίων

GEO-LOCATION OF THE MONITORING OF LOCAL DEVELOPMENT PROJECT PROGRESS

Φωτογραφία: Παρακολούθηση της προόδου